

ПРИЛОГ 4

ИЗВЕШТАЈ ЗА РОДОВО ОДГОВОРНО БУЏЕТИРАЊЕ ЗА 2023 ГОДИНА

1. Податоци за избраната Програма

Име на програмата:
Поддршка за креирање на нови работни места
Министерство за труд и социјална политика

Сектор (организациона единица) надлежен за спроведување на програмата:
Агенција за вработување на РСМ

Вид на програмата

- Хоризонтална
 Вертикална

Како програмата е поврзана со Стратегијата за родова еднаквост 2022-2027:

Во Република Северна Македонија, прашањата за родовата еднаквост од законодавен аспект се регулираат со Уставот и со посебен закон, односно со Законот за еднакви можности на жените и мажите. Покрај ова, постојат низа стратешки документи за родова еднаквост, како генерална определба за вклучување на родовата перспектива во другите закони кои регулираат различни општествени области, со што се обезбедува системски пристап во постигнувањето родова еднаквост и зајакнување на жените и девојчињата. Притоа, Република Северна Македонија јасно се насочува кон интегрирање на родовата перспектива во политиките, стратегиите и буџетите, сузбивање на стереотипите и насилството кон жените, унапредување на положбата на жените во сите сфери на јавниот и приватниот живот и следење на состојбата со родовата еднаквост преку релевантни податоци и индикатори.

Еден од приоритетите на Владата на Република Северна Македонија е да осигури дека постојат можности за пристојно вработување за сите мажи и жени во Република Северна Македонија, кое е изразено во Програмата за работа на Владата 2022-2024, како и во секторските стратегии во областа. Покрај ова, економското зајакнување на жените е во фокусот и на Стратегијата за родова еднаквост 2022-2027 каде што како специфични цели се дефинирани родово одговорното буџетирање и подобрување на положбата на жената на пазарот на трудот, а дополнително родовата перспектива е вклучена и во Стратегијата за вработување 2022-2027.

2. Вовед

Краток осврт на програмата:

Со Оперативниот план за активните програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот за 2023 година се утврдуваат програмите, мерките и услугите за вработување кои ќе обезбедат креирање на нови работни места и зголемување на вработливоста на невработените

лица, посебно на младите, долгорочно невработените и корисниците на права по основ на гарантирана минимална помош.¹

При имплементирање на програмите и мерките за вработување се почитуваа принципот на диверзитет и инклузивност за сите општествени категории во приватниот сектор, како и поттикнување на рамномерен регионален развој, во согласност со податоците од Бирото за регионален развој и степенот на развиеноста на планските региони во Република Северна Македонија, притоа земајќи ги во предвид и бројот на евидентирани невработени лица во центри за вработување кои припаѓаат во регионот.

Правото за учество се определува врз основа на условите и критериумите дефинирани за секоја поодделна програма односно мерка и услуга за вработување, а како општо правило ќе се настојува да се постигне еднаква застапеност на мажи и жени, согласно Законот за еднакви можности на жените и мажите, како и учество на младите лица до 29 години од најмалку 40% секоја од програмите и мерките и услугите за вработување. Работодавачите кои не ги почитувале обврските од договорите потпишани во претходните години немаат право на учество во активните програми и мерки од ОП 2024 година.

Како дополнителен критериум при селекција во активните програми и мерки за вработување може да се примени и принципот “прв дојден прв услужен” Согласно Програмата на Влада на Република Северна Македонија 2022-2024 година се настојува да се постигне зголемување на опфатот на Роми во активните мерки за вработување и услуги со воведување на квота од 5% за опфатеност на Роми.

Целта на овие политики и програми е да се постигне зголемена стапка на вработеност, намалување на сиромаштијата и економска активност.

3. Позадина/контекст

Поддршката за креирање нови работни места е мерка во Оперативниот план за вработување (егзистира од 2017), чија цел е поттикнување на вработувањето на невработените лица во микро, мали и средни претпријатија, социјални претпријатија (примарно насочени кон социјални/општествени цели и чиј профит се реинвестира за остварување на тие цели односно, организации што се занимаваат со економска активност при вршење на дејност), т.е активност класифицирана според Националната класификација на дејности со која организациите ги остваруваат своите цели утврдени со статутот.

Поддршката за вработување може да биде во форма на субвенција на плати, или во форма на грант за набавка на нова опрема и/или материјали.

Оваа мерка има три подмерки и тоа: субвенционирање на плати, вработување и раст на правни субјекти, вработување и поддршка за вработување на лица со инвалидитет.

Корисници на оваа мерка можат да бидат :

- Микро и мали претпријатија;
- Граѓански организација;
- Социјални претпријатија;
- Нови претпријатија основани преку програмите за самовработување во 2022 година;
- Лица со попреченост кои самостојно вршат дејност како трговец поединец, работодавач, трговски друштва за вработување на лица со попреченост- заштитни друштва, единици на локална самоуправа и Град Скопје, јавни претпријатија , агенции и др.

¹ Оперативен план за активните програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот за 2023 година;
<https://av.gov.mk/operativen-plan.nspix>

Целна група на оваа мерка се невработени лица евидентирани во Агенцијата за вработување на РСМ кои потешко се вклучуваат на пазарот на трудот:

- долгорочно невработени лица (над 12 месеци во евиденција, со предност на невработени лица над 5 години)
- млади лица до 29 години;
- лица постари од 50 години;
- лица корисници на гарантирана минимална помош;
- лица корисници на паричен надоместок по основ на невработеност;
- лица што имале статус на деца без родители и родителска грижа;
- жени-жртви на родово базирано насилство и жртви на семејно насилство;
- невработени лица со попреченост евидентирани во АВРСМ
- жени припадници на ромската етничка заедница и на останатите етнички заедници
- лица припадници на ромската етничка заедница
- самохрани родители
- родители на деца со пречки во развојот²
- родители на 3 и повеќе деца
- родители на деца на улица
- осудени лица по отпуштање од казнено поправна установа
- бездомни лица
- лица со незавршено средно или пониско образование
- жени³

Финансиски инструменти за реализација на мерката се насочени кон:

- Поддршката за вработување преку субвенција на плати вклучува еднократна финансиска поддршка исплатена за период од 3, 6 или од 12 месеци. Висината на поддршка изнесува 19 000 денари месечно за период од 3, 6 или 12 месеци (за период од 6 месеци) за вработување на лица од целните групи. Вкупната финансиска поддршка за едно лице за период од 6 месеци изнесува 114.000 денари.
- Поддршката за вработување преку вработување и раст на правни субјекти вклучува поддршка за нови вработувања до 460.000 денари, 768.750 денари и 1.000.000 денари или 1.100.000 денари (во зависност од возраста и бројот на одобрени вработувања). Висината на грантот за вработување на едно лице на возраст над 29 години изнесува 92.000 денари, за лица до 29 години возраст висината на грантот за вработено едно лице изнесува 153.750 денари, а за лица корисници на гарантирана минимална помош и за невработени лица од ромска етничка заедница, висината на грантот за вработено едно лице изнесува 200.000 денари, и за жени Ромки со завршено средно или високо образование висината на грантот ќе изнесува 220,000 денари.
- Мерката поддршка за вработување на лица со попреченост вклучува различни видови финансиска поддршка и тоа: вработување на лице со попреченост на неопределено време за што се доделуваат 20 просечни нето плати исплатени во Република Македонија за претходната година пред вработувањето, односно 40 просечни нето плати исплатени во Република Северна Македонија за претходната година пред вработувањето доколку станува збор за слепо лице или за лице со попреченост што се движи со помош на

² Лицата од оваа целна група ќе засноваат работен однос со најмногу 20 часа во недела согласно Закон за социјална заштита

³ Целна група на ПРА II Директен грант кон АВРСМ (реф. бр. 12-7581/1 од 19.09.2019) и Алендум бр.1 (реф.бр. 12-6178/1 од 14.09.2022) се лица корисници на гарантирана минимална помош (ГМП), млади лица до 29 години, жени, роми, лица со попреченост, долгорочно невработени лица (над 12 месеци во евиденција)

инвалидска количка; адаптација на работно место за што се доделуваат финансиски средства во висина до 100 000,00 денари; и набавка на опрема за што се доделуваат средства во висина до 200 просечни нето плати исплатени во Република Северна Македонија во претходната година, при што основен критериум за висината на доделените средства е бројот на вработени инвалидни лица; и работно оспособување на вработени и невработени инвалидни лица.

Учеството во програмата и селекцијата на работодавачи се врши во согласност со следните критериуми:

- Вкупниот број на работници на неопределено време на денот на аплицирање и пред реализација на поддршката, не треба да биде понизок од просечниот број вработени лица на неопределено време во претходната календарска година, освен ако причините за намалување на бројот на вработени лица на неопределено време се поради прекин на работниот однос (поради отказ од работникот), остварување на право на пензија, смрт или неспособност за работа;
- На денот на аплицирање ги има подмирено сите обврски по основ на исплатени плати и придонеси од задолжително социјално осигурување;
- Да нема финансиска загуба во претходната година освен ако загубата е направена поради капитални инвестиции од страна на правниот субјект;
- Работодавачот да има најмалку едно вработено лице на неопределено време, со исклучок на граѓанските организации што во моментот на аплицирање можат да немаат вработено лице; и др.

Реализацијата се одвива преку јавен повик, а постапката предвидува поднесување на апликација, процес на селекција, потпишување на договор за грант за набавка на нова опрема и/или материјали или вработување и последниот чекор мониторинг или следење на мерката

Планираниот опфат на невработени лица со оваа мерка е 2.561 лица и 659.983.755 денари.⁴

4. Остварени резултати, промени и влијанија (се следат почетните состојби и индикаторите кои укажуваат на промени)

Субвенционирање на плати

Целта на мерката е поддршка за вработување на невработени лица кои потешко се вклучуваат на пазарот на трудот.

Со мерката Субвенционирани плати во 2023 година, предвидениот опфат на оваа мерка 1.725 невработени лица, од кои 666 лица преку ИПА проектот од следните целни групи: корисници на гарантирана минимална помош, жени, млади до 29 години, Роми, лица со попреченост и долгорочно невработени.

Според административните податоците на АВРМ за оваа мерка биле поднесени 2131 апликации од правни субјекти за вработување на 2582 лица. При селекција направена од страна на Комисијата за селекција, потпишани 1175 договори со работодавачите за вработување на 1355. Од нив, 774 се жени, 701 се млади до 29 години.

Според големината на работодавачите, најзастапени се микро фирмите, додека според носител на дејност како основачи се 464 жени, а додека жени управители се појавуваат 544. (Табела 1 и 2)

Според целните групи најзастапени се млади лица до 29 години, лица со возраст од 30 -49 години, лица од 50 и повеќе години, лица со основно образование, долгорочно невработени (над 12

⁴ Оперативен план за активните програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот за 2023 година стр.86

месеци во евиденција, со предност на невработени лица, жени припаднички на Ромската етничка заедница и др.(Табела 3)

Табела 1. Број на микро, мали и средни претпријатија кои ги користеле мерките

Активна мерка	Големина на фирма	Вкупно фирми
(ОП 2023 Мерка 2.1) Субвенционирање на плати	мала	59
(ОП 2023 Мерка 2.1) Субвенционирање на плати	микро	585
(ОП 2023 Мерка 2.1) Субвенционирање на плати	средна	15
Вкупно		659
(ОП 2023 Мерка 2.1 ИПА) Субвенционирање на плати	мала	62
(ОП 2023 Мерка 2.1 ИПА) Субвенционирање на плати	микро	447
(ОП 2023 Мерка 2.1 ИПА) Субвенционирање на плати	средна	7
Вкупно		516

Извор: Административни податоци на АВРМ

Табела 2. Носител на дејноста – маж/жена

Мерка	фирми	Маж основачи	Жени основачи	Маж управители	Жени управители
(ОП 2023 Мерка 2.1) Субвенционирање на плати	659	628	242	697	307
(ОП 2023 Мерка 2.1 ИПА) Субвенционирање на плати	516	453	222	499	237

Извор: Административни податоци на АВРМ

Табела 3. Број на вработени по пол, образование и возраст

Мерка	Вкупно лица	Маж	Жени	Млади до 29 години	30 до 49 години	50 и повеќе години	Лица со попреченост	Основно образование	Средно образование	Основно образование	Високо образование	Специјалисти, магистри доктори на наука
(ОП 2023 Мерка 2.1) Субвенционирање на плати	795	378	417	392	244	159	6	261	413	4	111	6
(ОП 2023 Мерка 2.1 ИПА) Субвенционирање на плати	560	203	357	309	157	94	3	141	330	4	74	11

Извор: Административни податоци на АВРМ

Од анализираните податоци може да се заклучи дека опфатот на невработени лица со мерката субвенционирање на плати е зголемен за 11% во 2023 година во однос на 2022 година. Но, според податоците од Годишниот извештај за 2022 година и административните податоци на АВРМ се забележува намалување на број на вработени лица во 2023 година во однос на 2022 година за 12%.⁵

⁵ <https://av.gov.mk/godishni-izveshtai.nsp>

Вработување и раст на правни субјекти

Во однос на мерката Вработување и раст на правни субјекти чија цел е поддршка во креирање на нови работни места во микро, мали и средни претпријатија, социјални претпријатија и граѓански организации, а каде како корисници се јавуваат Микро, мали и средни претпријатија, социјални претпријатија и граѓански организации заинтересирани за отворање нови работни места.

Во однос на бројот на претпријатија кои ја користеле мерката, состојбата може да се види во табела 1.

Табела 1. Број на микро, мали и средни претпријатија

(ОП 2023 Мерка 2.2) Вработување и раст на правни субјекти	мала	47
(ОП 2023 Мерка 2.2) Вработување и раст на правни субјекти	микро	356
(ОП 2023 Мерка 2.2) Вработување и раст на правни субјекти	средна	17
Вкупно		420

Извор: Административни податоци на АВРСМ

Во однос на носител на дејноста може да се забележи дека бројот на мажи основачи е поголем во однос на бројот на жени основачи 497 наспроти 170, истата ситуација се забележува и во однос на управители мажи и жени 506 наспроти 224. Табеларен преглед е даден во табела 2.

Табела 2. Носител на дејноста – маж/жена

Мерка	фирми	Мажи основачи	Жени основачи	Мажи управители	Жени управители
(ОП 2023 Мерка 2.2) Вработување и раст на правни субјекти	420	497	170	506	224

Извор: Административни податоци на АВРСМ

За мерката вработување и раст на правни субјекти се пријавиле вкупно 545 лица од кои 267 се мажи а 278 се жени. Подетален преглед е даден во табела 3.

Табела 3. Број на вработени по пол, образование и возраст.

мерка	Вкупно лица	Мажи	Жени	Млади до 29 години	30 до 49 години	50 и повеќе години	Лица со попреченост	Основно образование	Средно образование	Основно образование	Високо образование	Магистри, доктори на науки, Специјалисти,
(ОП 2023 Мерка 2.2) Вработување и раст на правни субјекти	545	267	278	325	170	50	3	138	343	5	56	3

Извор: Административни податоци на АВРСМ

Кога станува збор за број на поднесени апликации по целна група, детален преглед може да се види во табела 4.

Табела 4. број на поднесени апликации по целна група.

Мерка	Целна група	Број на апликации
(ОП 2023 Мерка 2.2) Вработување и раст на правни субјекти	Млади лица до 29 години	306
(ОП 2023 Мерка 2.2) Вработување и раст на правни субјекти	Невработени Роми	102
(ОП 2023 Мерка 2.2) Вработување и раст на правни субјекти	Невработени лица над 29 години	144
(ОП 2023 Мерка 2.2) Вработување и раст на правни субјекти	Жени од ромска етничка заедница со минимум средно образование	44
Вкупно		596

Извор: Административни податоци на АВРСМ

Од анализираните податоци може да се заклучи дека е зголемен бројот на правни лица за 18,3 % , во 2023 година има 420 фирми, во 2022 година има 355 фирми, зголемување од 22,2% може да се забележи и кај бројот на лица кои биле вклучени и вработени со мерката (во 2023 биле вклучени и вработени 545 лица додека во 2022 година 446 лица). Бројот на вработени жени исто така бележи зголемување во 2023 година во однос на 2022 година и е зголемен по однос на оваа мерка за 28 жени (278 жени во 2023 наспроти 250 жени во 2022) или 11,2 %.

Поддршка за вработување на лица со попреченост

Посебните услови и погодности за вработување и работење на инвалидните лица се уредени со Законот за вработување на инвалидни лица, додека условите и начинот на доделување на средствата од Посебниот фонд се пропишани со Правиникот за критериумите и начинот на доделување на средствата.

Согласно овие акти, во рамки на расположливите финансиски средства од Посебниот фонд се доделуваат неповратни средства за:

- вработување на инвалидно лице на неопределено време;
- адаптација на работно место;
- набавка на опрема и работен асистент на инвалидно лице кое е вклучено во работно оспособување, на негово барање или на барање на работодавачот.

Донесувањето на Решенија за доделување на средства од Посебниот фонд е во надлежност на Управниот одбор на АВРСМ, согласно член 16 став 3 од Законот за вработување на инвалидни лица.

Против решението на Управниот одбор на АВРСМ, може да се изјави жалба до Министерот за труд и социјална политика во рок од осум дена од денот на добивањето на решението. Во текот на извештајниот период беа поднесени 96 барања за вработување на 139 лица, од кои 47 жени. Според структурата на образование најзастапени се лица без образование и со основно образование и завршено средно образование.

Табела бр. 1 Број на лица за кои се доделени средства по пол, образование и возраст

Вкупно	Без образование и со основно образование	Непотполно средно образование	Завршено средно образование	Више образование	Високо образование

	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени
сите националности	130	46	52	16	18	5	52	24	0	0	8	1
националност Ром	10	5	8	3	1	1	1	1	0	0	0	0

Извор: Административни податоци на АВРСМ

Во текот на 2023 година АВРСМ континуирано спроведуваше услуги за вработување за невработените лица и работодавачите согласно Оперативниот план за активни програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот за 2023 година. Центрите за вработување редовно ги информираа невработените лица и ги повикуваа лицата од евиденција на невработените лица за учество во услугите, кои претставуваа дополнителна поддршка на лицата во процесот на активно барање работа.

5. Анализа на буџетски алокации (планирани и потрошени средства, по корисник, дополнителни средства, специфични трошоци за жени).

Во анализата на буџетските алокации можете да се водите од:

Анализа на потрошените средства во однос на поставените индикаторите за таа програма;

Процентуалната распределба на трошоците на мажите и жените;

Анализа на ефектите и влијанието во остварување на индикаторите на програми специфично наменети за одредена

Планираниот буџет за Активните мерки за вработување за 2023 година се 1.966.946.323 денари, додека реализирани средства за 2023 година е 76,4% .

Планираниот средства за подмерката субвенционирање на плати за 2023 година е 181.419.324 денари, планирани средства од буџетот на АВРСМ 143.457.324 денари, додека износот на реализирани средства е 74.614.000 денари и согласно претходно изнесеното процентот на реализација на средства е 52,2%.

Понатаму, за подмерката раст на плати планираниот буџет е 107.200.000 денари, додека износот на реализирани средства е 89.642.000 денари, односно 95,5%.

Во однос на третата подмерка поддршка за вработување на лица со попреченост предвидените финансиски средства за поддршка на лица со попреченост изнесува 339.000.000 денари, денари, а реализирани се 123.987.501 денари, односно 36,6 %.

6. Тесни грла и научени лекции (Како можеме да ја подобриме во иднина политиката/програмата за да обезбеди подобри резултати согласно дефинираните индикатори)

За да го зголемиме процентот на жени апликанти, а со тоа да се зголеми и бројот на вработени, потребно е поголема информираност на жените за поволностиите кои се нудат, поголема ангажираност на општините и на координаторите за еднакви можности во единиците на локална самоуправа околу информирањето и промоцијата на активните политики за вработување во локалните заедници.

7. Заклучоци и препораки

Од анализата на резултатите од имплементација на мерката Поддршка на нови работни места за 2023 година, односно подмерката раст на плати може да заклучиме дека е константно успешна во поглед на покажаниот интерес од невработените лица и работодавачите на микро, мали и средни

претпријатија, бројот на поднесени апликации и одржливост на претпријатијата, и истата треба да продолжи да се спроведува и во наредните години. Иако, имаме намалување на реализација на подмерките субвенционирање на плати во 2023, според структурата на вработени по пол 64% се жени вработени по оваа мерка.

Имено според анализата на мерката по целни групи ни укажуваат дека во анализираниот период најзастапени се невработени жени, млади лица до 29 години, лица со возраст над 50 години и лица со незавршено средно или пониско образование.

Анализата покажува дека оваа мерка е родово одговорна, но препораките се насочени кон :

- промовирање на мерките на жени корисници на гарантирана минимална помош, на жени ромки и припаднички на други етнички заедници преку соработка на Центрите за социјална работа и Центрите за вработување на локално ниво;
- унапредување на информирањето и промоција на активните политики за вработување во локалните заедници во руралните средни преку ангажираност на општините и на координаторите за еднакви можности во локалната самоуправа;
- менторска поддршка од страна на Центрите за вработување во надминување на различни бариери и предизвици при аплицирање на жените – кориснички на гарантиран минимален приход, жени ромки, припаднички на други етнички заедници и жени со инвалидитет;
- родово разделени податоци по категории: образование, возраст, по плански региони, висина на субвенционирани плати и должина на субвенцијата.

Изработиле:

М-р Габриела Маџоска

Јасмина Иванова

Катерина Савовска

Одобрил: Светлана Цветковска

Министер
Ѓоко Велковски

